

Teknillinen korkeakoulu kirjoissa ja kansissa

Teknillinen korkeakoulu kirjoissa ja kansissa – 150-vuotisbibliografia. Toim. Kristiina Karjalainen, Linnea Lindman-Sharma, Taija Tuoresjärvi ja Helena Turcka.

Teknillisen korkeakoulun väitöskirjat 1911–1997. Toim. Leena Ala-Tuuhoson, Linnea Lindman-Sharma, Eeva Mörttinen ja Irma Pasanen-Tuomainen.

Teknillinen korkeakoulu Otaniemessä on viettänyt näyttävästi teknillisen opetuksen 150-vuotisjuhlia viime syksystä lähtien. Eri-laisten mieleenpainuvien juhlahetkien lisäksi tässä yhteydessä on julkaistu joukko kirjoja, pienpainatteita ja CD-romppuja. Vuoden 1949 satavuotisjuhlallisuuksien yhteydessä tuotiin myös julki kirjallisuutta, joka nyt vain viidenkymmenen vuoden jälkeen on osoittanut tämälapsen työn arvon. Käsitteemme viidenkymmenen vuoden takaisesta korkeakoulusta perustuu suurelta osaltaan näihin teoksiin ja pienpainatteisiin, joista osa on muuttunut todelliseksi harvinaisuudeksi.

Nyt aikaansaatuihin julkaisuihin kuuluu kaksi opusta, joiden arvo tekniikan historian tutkimukselle on kiistaton. Bibliografiat Teknillinen korkeakoulu kirjoissa ja kansissa – 150-vuotisbibliografia sekä Teknillisen korkeakoulun väitöskirjat 1911–1977 täyttävät merkittävän aukon kirjajhyllössä.

Teknillinen korkeakoulu kirjoissa ja kansissa -teokseen on koottu viitetiedot teknillistä korkeakoulua, sen tutkimusta, opetusta ja tekniikan opiskelua ja teekkarielämää koskevista kirjoituksista. Teoksen ovat toimittaneet Kristiina Karjalainen, Linnea Lindman-Sharma, Taija Tuoresjärvi ja Helena Turcka. Yli kolmelle sadalle sivulle on saatu mahtumaan tärkeimmät viiteryhmän kirjoitukset. Aineistoa on kuitenkin rajattu siten, että tieteellisissä lehdissä, sarjajulkaisuissa ja INSKOn koulutusmo-

nisteissa julkaistut kirjoitukset ovat jääneet pois. Tietokannan keräämisen yhteydessä on TKK:n kirjastoon yritetty hankkia kappaleet kaikista bibliografiassa mainituista teoksista. Kaikkia ei ole valitettavasti saatu Otaniemeen.

Teknillisen korkeakoulun väitöskirjat 1911–1997 on Leena Ala-Tuuhoson, Linnea Lindman-Sharman, Eeva Mörttisen ja Irma Pasanen-Tuomaisen toimittama vuoden 1997 loppuun mennessä julkaistuista korkeakoulun väitöskirjoista. Tekijä- ja asiahakemistolla varustetussa yli 200-sivuisessa opuksessa väitöskirjat on listattu numerojärjestyksessä. Kaikki väitöskirjat löytyvät korkeakoulun kirjastosta.

Miksi bibliografiat on kirjoitettu? Kaikenlaista tietoa on helppo pitää itsestään-selvyytenä silloin kun se on saatavilla ja olemassa. Ainoastaan huomio tiedon puuttumisesta tai sen tavoittamattomuudesta osoittaa asian todellisen arvon. Tämän merkittävän ristiriidan takia kirjastopalvelujen merkitystä ei oikein osata arvostaa ennen kuin järjestelmä ei toimi. Myös teknillinen kirjasto on uskomaton, tarpeettomasti aliarvostettu aarreaitta.

Vanhan lausuman mukaan luonnontieteen historia on tiede itse. Valitettavasti lausuma vanheni joskus viime vuosisadalla, J.J. Berzelius oli kuulemma viimeinen kemisti joka suvereenisti hallitsi koko tieteenhaaran. Lausahduksen merkitys ei hävinnyt minnekään. Vaikka länsimaisen tieteen luonteeseen yleensä kuuluukin pyrkimys totuuden etsintään, tiedekäsitys rakentuu joukolle yleisesti hyväksytyjä paradigmoja. Nämä paradigmat on kuitenkin ymmärrettävä muuttuviksi ja jopa mahdollisesti virheellisiksi – huomioon ottamatta vielä sitä seikkaa, että tarve luonnontieteiden sovellustusten rakentamiseen muuttuu jatkuvasti. Niinpä onkin ehdottoman tarpeellista, että luonnontieteiden tai teknillisten tieteiden harjoittajat kykenevät tarvittaessa astumaan ajatusrakennelmassaan kaksi askelta taak-

sepäin päästäkseen yhden eteenpäin. Tutkijan on tunnettava oman tieteenalansa historia varsin tarkasti kyetäkseen suhtautumaan työhönsä rakentavasti. Historia löytyy kirjastosta, ja kirjaston avain on bibliografia tai tietokanta.

Pienen tutkimuksen tekeminen bibliografian avulla on helppoa. Esimerkiksi kun väitöskirjabibliografian avaa sivuilta 19 ja 136, selviää nopeasti että kun TKK:n väitöskirjoja on julkaistu vuoteen 1997 mennessä 1199 kappaletta, niistä vuonna 1960 oli olemassa 98. Ensimmäinen – numero 2 – oli lupaavan, mutta varhain kuolleen orgaanisen kemian tutkijan Sulo Wiljo Hintikan *Kamfelonitutkimuksia* vuodelta 1911. Numeron 99 sai Martti Tiurin tuolloin maailmaa hämmästyttäneen Sputnikin lennon seurauksena syntynyt *Investigations of radio reflections from satellite produced ion trails using 100 Mc CW radar*. Bibliografian viimeinen, numero 1200 on puolestaan Kalle Härkin *Heat transfer and solidification in copper and brass upcasting*. Kaikki aikansa lapsia.

Väitöskirjojen julkaisutahti graafiseksi esityksesi käännettynä antaa selkeän kuvan suomalaisen tekniikan osaamisen edistymisestä. Kuviota tarkasteltaessa on muistettava että tilastosta puuttuvat muiden korkeakoulujen ja yliopistojen tuottamat väitöskirjatutkimukset.

Bibliografia on hyvin moniselitteinen opus. Se on ikään kuin viite siitä mitä saattaa löytää. Ohje suunnasta, mistä tarvittavaa tietoa voi lähteä hakemaan. Tutkimuksen vankka perusta on kuitenkin se kysymyksenasettelu, mikä tutkimukselle laaditaan. Väitöskirjabibliografia on tietenkin täydellinen kokoelma siitä mitä se edustaa. Vapaa aiheenmukainen bibliografia voi kuitenkin olla suorastaan vaarallinen historiantutkimuksen johtopäätelmiä ajatellen. Bibliografia on ymmärrettävä tienviitaksi, ei varsinaiseksi tutkimusta ohjaavaksi väyläksi. 150-vuotisbibliografian esipuheessa varoitetaan vakavasti tästä puutteesta, asian olisi voinut painaa lihavoidulla tai punaisella tekstillä. Bibliografia, josta puuttuvat tieteellisissä lehdissä tai sarjajulkaisuissa julkaistut artikkelit, ei edusta kenenkään ajatuksellista tai

tiedollista jatkumoa. Tiede on aina edennyt epäonnistumisten, virheiden ja sattumien kautta. Tieteen historiaa ei missään tapauksessa saa kirjoittaa voittajien historiaksi, tällainen olisi ehdoton vääryys menneisyyttä kohtaan.

Kattavan bibliografian laatiminen on tietenkin mahdotonta. Kuka tahansa, joka yrittää paneutua pienenkin tieteenhaaran menneisyyteen päätösten, tekojen ja niihin vaikuttaneiden edellytysten ja rajoitusten tasolla, löytää itsensä keskeltä kilometrien pituisia kirja- ja arkistohyllyjä. Jos tuottelias kirjoittaja kirjoittaa esimerkiksi kymmenen liuskaa tekstiä päivässä, joista kaksi julkaistaan, yhden ainoan tutkijan jäljiltä jää hänen elämäntyönsä aikana ehkä satauhatta liuskaa tai sivua kirjoituksia, joista ehkä tuhat painetaan. Tuhatkin painettua sivua tarkoittaa käytännössä useita paksuja kirjoja joiden lukemiseen kuluu useita päiviä. Jos kymmeniä tai satoja tutkijoita tuottaa vuosikymmenien aikana työksen tekstiä ja materiaalia, ei kenenkään aika riitä kattavaan selvitykseen tehdystä työstä.

Kattavamman bibliografian tai viitetiedoston laatiminen saattaisi kuitenkin olla yrittämisen arvoinen asia, tämä työ ei loppu koskaan. Kunnollisella panostuksella henkilö- ja asiahakemistoon perustuva tietokanta, joka sisältää edes tärkeimmät aikakauslehti- ja sarjajulkaisut saattaisi syntyä nopeastikin. Järjestelmä olisi vain laadittava sellaiseksi, että sen täydentäminen olisi mahdollista esimerkiksi harrastustyönä. Välillä näyttää siltä, että tässä maassa kummallisimmat ja pitemmän päälle arvokkaimmat kokoelmat syntyvät juuri harrastuksen tuloksena.

Nyt julkaistut bibliografiat ovat tyylikkään näköisiä, helppolukuisia ja kiitettävän virheettömiä julkaisuja. Hieman pienempi koko olisi helpottanut kirjojen käsittelyä, ja liimaselkä päästää kansilehdet irralleen jo kuukauden käytön jälkeen. Mutta mehän odotamme suhteellisen pian täydennettyä uusintapainosta.

Panu Nykänen